

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

องุ่นเป็นไม้ผลที่มีรสชาติดีและราคาแพง ถือว่าเป็นไม้ผลที่มีค่าทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่สามารถทำรายได้ให้แก่เกษตรกร ได้เป็นอย่างดีหรืออาจพูดได้ว่า องุ่นเป็นพืชเงินพืชทองก็ได้เพราะเป็นพืชที่ผลผลิตมีราคาสูงเป็นที่ยอมรับกันมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 และได้ริเริ่มมีการปลูกกันอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2493 โดยหลวงสมานวนกิจ (นันทกร, 2544) ปัจจุบันการปลูกองุ่นได้กระจายไปทั่วทุกภาคของประเทศไทย มีมากโดยเฉพาะภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ตามลำดับ ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกทั้งประเทศเป็นจำนวนทั้งสิ้น 20,182 ไร่ พื้นที่ที่ให้ผลผลิตแล้ว 16,407 ไร่ ผลผลิตโดยรวม 43,983 ตัน/ปี ผลผลิตเฉลี่ย 2,681 ก.ก./ไร่ (ฝ่ายข้อมูลส่งเสริมการเกษตร กองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร: 2544)

องุ่นเป็นพืชที่อยู่ในสกุล *Vitis* และวงศ์ *Vitaceae* ซึ่งมีอยู่ประมาณ 11 สกุล และ 600 ชนิด สกุล *Vitis* เป็นสกุลเดียวที่เป็นผลไม้รับประทานได้ องุ่นเป็นไม้เลื้อยประเภทไม้ยืนต้น มีมือจับเพื่อเกาะยึดเป็นไม้ที่เกิดในแถบอากาศอบอุ่นแต่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในเขตที่อากาศกึ่งร้อนถึงอากาศร้อน ดินกำเนิดขององุ่น คือ เอเชีย ที่มีอากาศอบอุ่น $10^{\circ}\text{C} - 20^{\circ}\text{C}$ หรืออยู่ระหว่างเส้นแวง (Latitude) ที่ 20° และ 51° เหนือ และ 20° และ 40° ใต้ ซึ่งเป็นภูมิอากาศแถบคอเคซัส (Caucasus) เป็นดินกำเนิดขององุ่นที่ทำไวน์ชนิด *Vitis Vinifera* ซึ่งกษัตริย์ฟาโรห์ (Pharaohs) ประเทศอียิปต์ทรงโปรดมาก ถ้านับเวลาจนกระทั่งบัดนี้ก็ประมาณ 5 – 6 พันปีแล้ว การแพร่กระจายเทคโนโลยีการปลูกองุ่นและการทำไวน์เข้าสู่ Asia Minor และต่อไปยังหมู่เกาะต่าง ๆ ในแถบเมดิเตอร์เรเนียน (Mediterranean) นั้นเข้าใจว่าการค้าทางเรือซึ่งมีการแลกเปลี่ยนไวน์กับสินค้าอื่น ๆ ซึ่งเกิดขึ้นประมาณ 1000 ปีก่อนคริสตกาล (นันทกร, 2544)

องุ่นถึงแม้จะไม่ใช่พืชเขตร้อนแต่จากสภาพอากาศร้อนขึ้นอย่างประเทศไทย องุ่นสามารถเจริญเติบโตได้ดีและยังสามารถให้ผลได้ถึงปีละ 2 – 3 ครั้ง/ปี ซึ่งจะบังคับให้ผลแก่ในฤดูใดของปีก็ได้ ในขณะที่องุ่นในเขตนาว ให้ผลผลิตปีละ 1 ครั้ง และผลจะแก่ในช่วงฤดูร้อนเท่านั้น

ในปัจจุบันไทยเรายังต้องมีการนำเข้าองุ่นสดและผลิตภัณฑ์จากองุ่น เช่น ไวน์ บรันดี ลูกเกต แยม จากต่างประเทศนับเป็นเงินพันล้านบาทต่อปี (เมืองเกษตร, 2543) การนำเข้าองุ่นสด 3,680 ตัน เป็นมูลค่า 279 ล้านบาท องุ่นแห้ง 217 ตัน เป็นมูลค่า 12.6 ล้านบาท (กรมศุลกากร: 2545)

ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้ ถ้าเกษตรกรไทยเรายังไม่คิดที่จะพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการตลาดองุ่นให้ดีกว่าเดิมก็จะทำให้เราสูญเสียโอกาสและเงินตราออกต่างประเทศโดยใช่เหตุ

จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย ถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีการปลูกองุ่นกระจายทั่วไป และกำลังเป็นที่สนใจของเกษตรกร อีกมากมาย เนื่องจากเกษตรกรที่เคยปลูกไม้ผล เช่น ลิ้นจี่ ลำไย ซึ่งเป็นไม้ผลหลักมักประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องของราคาคต่ำแทบทุกปี จึงทำให้มีการแสวงหาไม้ผลชนิดอื่นมาทดแทนเพื่อหลีกเลี่ยงการเสี่ยงภัยเรื่องราคา แต่เนื่องจากองุ่นเป็นไม้ผลที่ใหม่สำหรับชาวเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ตั้งแต่เรื่องของการปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การตลาด ตลอดจนเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่จะนำมาใช้ในการสร้างสวนองุ่นยังมีน้อยมาก เมื่อเทียบกับไม้ผลชนิดอื่น จึงเห็นสมควรที่จะได้มีการศึกษาถึงสภาพการผลิตองุ่นในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย เพื่อที่จะได้เป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงการผลิตองุ่นของเกษตรกรผู้ปลูกและเกษตรกรรายอื่นๆที่สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการผลิต ต้นทุนการผลิต ผลตอบแทนและการจำหน่ายองุ่นของเกษตรกร
2. ในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย
2. เพื่อศึกษาหาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการจำหน่ายองุ่นของเกษตรกรในจังหวัด เชียงใหม่และเชียงราย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลการศึกษาในเรื่องนี้ จะทำให้ทราบถึง กระบวนการผลิต ต้นทุนการผลิต ผลตอบแทน และการจำหน่าย ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการผลิตองุ่นของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย เพื่อใช้เป็นข้อมูลให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและนักวิชาการเกษตร ในการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกองุ่นทั้งในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และจังหวัดใกล้เคียงให้มีการพัฒนาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาถึงสภาพการผลิต ต้นทุนการผลิต ผลตอบแทนและการจำหน่ายขององุ่นโดยทั่วไปของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย

นิยามศัพท์

องุ่น หมายถึง องุ่นที่ปลูกใช้สำหรับบริโภคและแปรรูปทั้งพันธุ์ที่มีเมล็ดและไม่มีเมล็ด

การผลิตองุ่น หมายถึง การผลิตทั้งกิ่งพันธุ์และผลขององุ่นเพื่อการจำหน่าย

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรที่ทำการปลูกองุ่นในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย

วิธีการผลิต หมายถึง กระบวนการผลิตและต้นทุนการผลิตองุ่นของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ได้แก่ พื้นที่ปลูก ระยะปลูก ปริมาณการผลิต การดูแลรักษา ตลอดจนถึงการเก็บเกี่ยว

การรับข่าวสารข้อมูล หมายถึง การรับข่าวสารข้อมูลทั้งด้านการผลิตและการจำหน่ายที่เกี่ยวข้องกับองุ่น

การจัดจำหน่าย หมายถึง การที่เกษตรกรขายผลผลิตออกไปโดยเริ่มจากการกำหนดราคาจำหน่าย การขนส่ง การขายให้ผู้บริโภคโดยตรงและการขายให้กับพ่อค้าปลีก พ่อค้าส่ง

พื้นที่ปลูก หมายถึง พื้นที่ที่เกษตรกรมีการปลูกองุ่นตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป

ต้นทุนการผลิต หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการผลิตองุ่น เช่นการเตรียมดิน ค่ากิ่งพันธุ์ ค่าปุ๋ย ค่าสารเคมี ค่าแรงงาน

ราคาของผลผลิต หมายถึง ราคาที่เกษตรกรได้รับจากการขายองุ่น

ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ หมายถึง ผลผลิตองุ่นทั้งหมดของเกษตรกรที่ผลิตได้ต่อไร่

ผลตอบแทน หมายถึง รายได้ทั้งหมดต่อมีดหักลบค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดจากการผลิตองุ่น

มีด หมายถึง จำนวนครั้งที่เกษตรกรเก็บองุ่นได้ใน 1 ปี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved